

Seksjon for forskning og utdanningskvalitet

Høringssvar fra Helsefak - Handlingsplan for tilgjengelighet og tilrettelegging ved UiT 2021-2024

Helsefak viser til brev fra SEFU datert 18.12.2020, og takker for muligheten til å gi høringssvar i saken. Helsefak har sendt handlingsplanen på intern høring til alle institutter på Helsefak. Alle mottatte høringsuttalelser fra instituttene er arkivert på saken i ePhorte.

Innspill fra underliggende enheter

Helsefak har mottatt høringsuttalelse fra Institutt for klinisk odontologi (IKO). I hovedsak peker høringsuttalelsen fra IKO på manglende ressurser på instituttene til å tilby tilrettelegging på instituttet, og utfordringer med tilrettelegging i praksis.

Innspill fra fakultetet

Språklige kommentarer:

Helsefak foreslår at forkortelser som FUF, ITA, BEA etc defineres i begynnelsen eller slutten av dokumentet. Det bør også spesifiseres hva som menes med «enhetene». Snakker man her om fakultetene eller alle underliggende enheter, også institutter og sentre? FUF finnes både på nivå 1 og nivå 2 i organisasjonen. Helsefak forstår ut fra konteksten at det er tale om FUF på nivå 1 når det er referert til FUF i handlingsplanen, men dette kan tydeliggjøres.

Flere punkter er repetert mange ganger i handlingsplanen slik at dokumentet blir unødvendig langt. For eksempel er prinsippet om universell utforming kontra individuell tilrettelegging beskrevet på side 1, 6, 7, 8, 15 og 20.

Noen tiltak er også nærmest identiske, se eksempelvis fokusområde 5, tiltak 1 og 5. Dette gjelder også tiltak 4 «Informasjonsbase på nett» og tiltak 4 (mulig skrivefeil i dokumentet?) «Nettside om individuell tilrettelegging, jf. Side 21.

Det brukes også en del språklige virkemidler uten at disse er dokumentert. For eksempel står det på side 7 at «Det er stor grad av enighet...», «De senere år er fokuset på...» og lignende uten at det fremgår hvor dette er hentet fra.

Økning av arbeidsoppgaver og fordeling av arbeidsoppgaver i fokusområdene

Helsefak forventer at handlingsplanen dekker alle områder innenfor universell utforming og individuell tilrettelegging. Helsefak ønsker at handlingsplanen blir mer tydelig på oppgave- og ansvarsfordelingen, samt sier noe om hvilke endringer som må foretas i organisasjonen på bakgrunn av de foreslåtte tiltakene. Det er også ønskelig at handlingsplanen tydeligere beskriver samhandlingen mellom fakultetene og instituttene/fagmiljøene. Helsefak er bekymret for at utkastet til handlingsplan ikke sikrer at studentenes behov og rettigheter blir ivaretatt.

Handlingsplanen legger stor vekt på fysiske hjelpemidler og e-ressurser, men har lite fokus på andre typer tilrettelegging, som for eksempel endret studieprogresjon og konkret oppfølging av studenter. Det vil også være nyttig om handlingsplanen belyser tilrettelegging for gravide studenter og studenter med små barn.

Etter Adm2020 med omorganisering av ressurser, opplever Helsefak å ha betydelig merarbeid knyttet til saker om individuell tilrettelegging. Ressursene som jobbet med dette før adm2020 ble overført til nivå 1, mens arbeidsoppgavene ble igjen på fakultetet. Fakultetet bruker i dag to stillinger som delvis har dette som sitt arbeidsfelt, og det er et voksende saksfelt uten at det er tilføyd nye ressurser.

Handlingsplanen legger til flere nye arbeidsoppgaver som ikke finnes i organisasjonen i dag. Blant annet viser handlingsplanen til at det skal utformes årlige aktivitetsplaner, årlige rapporter og et tilretteleggingsforum. I tillegg skal det gjennomføres en informasjonskampanje og det skal utarbeides kompetansehevende tiltak for ansatte. Fakultetene skal ha ansvar for kompetanseheving hos undervisere om universell utforming, samt ha ansvar for å melde inn øvrig kompetansebehov. En stor andel av oppgavene er tillagt FUF på nivå 1, men i samarbeid med fakultetene. FUF på nivå 1 jobber i dag ikke med individuell tilrettelegging i studiehverdag og praksis, men med individuell tilrettelegging på eksamen. Individuell tilrettelegging på eksamen består i all hovedsak av ekstra tillegg i tid samt bruk av hjelpemidler under eksamen. Individuell tilrettelegging i studiehverdag og praksis kan imidlertid omfavne et bredt spekter av tilretteleggingstiltak. Fakultetet spør derfor om det er gjennomtenkt at FUF på nivå 1 skal sitte med hovedparten av ansvaret for organisering og ansvarsfordeling av arbeidet, samt ansvar for kompetanseheving og bevisstgjøring når de har begrenset kjennskap til saksfeltet.

Svært mange av tiltakene i fokusområdene må løses på fakultetene. Handlingsplanen vil derfor utløse mange bestillinger til nivåene under, uten at det tenkt på hvem som skal løse oppgavene i øvrige nivåer utenom nivå 1. Mens det i handlingsplanen er spesifisert hvilken avdeling på nivå 1 som skal ha ansvar for oppgavene, er alle enheter under nivå 1 er kun omtalt som «enheter» selv om det i praksis er her flestparten av oppgavene knyttet til individuell tilrettelegging vil gjøres.

Handlingsplanen viser til en rekke oppgaver som utføres av organisasjonen, men flere plasser er det ikke samsvar mellom hva som står i handlingsplanen og faktisk organisering av arbeidet. Under fokusområde 5 er det FUF på nivå 1 som har ansvar for individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen. Etter adm2020 er det kun tilrettelegging ved eksamen som FUF har fått ansvar for av universitetsdirektøren. De øvrige feltene ivaretas av fakultetene, og handlingsplanen bør derfor oppdateres til å gjenspeile faktisk praksis.

Noen tiltak er formulert slik at det er vanskelig å forstå hva LMU har ment. Som eksempel nevnes fokusområde 5, tiltak 6 hvor det fremgår at rektor har ansvar for å løfte studentenes utfordringer til nasjonale instanser. Det er uklart hva som ligger i dette punktet eller hvilke instanser det er tale om. Helsefak ønsker ikke at dette skal kunne tolkes til at UiT har et ansvar for å fremme studentens interesser

i forhold til øvrige nasjonale institusjoner, slik som NAV, hjelpemiddelsentralen og lignende. Det bør stilles krav om at studenten utnytter andre offentlige ordninger først før det søkes om tilrettelegging på UiT, eksempelvis mentorordning gjennom NAV.

HMS-ansvarlig på Helsefak har meldt tilbake at det mangler universell tilrettelegging i forbindelse med beredskapsrutiner for studenter med nedsatt funksjonsevne, i sær gjelder dette tilrettelegging i form av evakueringsstoler. For ansatte med slike behov, ivaretas dette av fakultetene, men Helsefak er usikre på hvordan dette ivaretas for studenter.

Det er ikke redegjort for hvordan man tenker at nye tiltak skal løses innenfor dagens ressursituasjon. Det er heller ikke gjort noen prioriteringer av oppgaver i perioden.

Økonomi

Individuell tilrettelegging medfører økte kostnader for fakultetene og instituttene. Handlingsplanen har ingen føringer for økonomi, og det er derfor helt opp til enhetene hvor mye som settes av til slike tiltak. Helsefak behandler søknader om individuell tilrettelegging, men møter ofte motstand fra instituttene da de ikke har ressurser til å tilby en del av tiltakene det søkes om, for eksempel ekstra undervisning eller ekstra veiledning. Det vises for øvrig også til høringssvaret fra IKO som illustrerer dette godt.

Det er ønskelig at universitetet legger sentrale føringer for avlønning av mentor og assistenter for studenter med behov for individuell tilrettelegging. Per i dag er det store forskjeller mellom fakultetene hvordan disse avlønnes.

Praksis

Handlingsplanen omhandler tilrettelegging både på eksamen og i studiehverdagen, men dekker ikke praksis. Ca. 6000 studenter fra både HSL og Helsefak har praksis i studiene side, og mange søker om tilrettelegging i praksis. Studentombudet skriver i sin årsrapport for 2019 at 54 saker omhandlet problemstillinger i praksis.

Praksisstudier baserer seg på et samarbeid mellom universitetet og helseforetak, kommuner og private aktører. Det er i all hovedsak utdanningene ved de ulike instituttene som er ansvarlige for dialogen med praksisstedet, og som administrerer hvor studentene skal på praksis. Søknader om tilrettelegging på praksisstedet må som regel også godkjennes av praksisplassen, og krever ofte at praksisplassen har mulighet å tilrettelegge.

Instituttene er også ansvarlig for administrering av særordning og særplass, som innebærer at studentene kan søke om å få en bestemt praksisplass, for eksempel i egen hjemkommune. Fakultetet har egne retningslinjer for særordning og særplass og har planlagt revisjon av disse i 2021. Studentombudet har i sin årsrapport pekt på at disse ikke er i samsvar med kravene til individuell tilrettelegging.

Utfordringer for studentene med dagens organisering

Studenter med behov for tilrettelegging har ofte behov for tilrettelegging i alle deler av sitt utdanningsløp. I dag må en student søke om tilrettelegging på eksamen til nivå 1, tilrettelegging i undervisning og praksis til nivå 2, og særplass i praksis til nivå 3. Det betyr at studenten må legge frem sine helseplager for flere forskjellige saksbehandlere som ikke har klare retningslinjer for hvordan den nedsatte funksjonsevnen skal vurderes. Det kan derfor medføre at en student opplever å få tiltak på et nivå i organisasjonen, men avslag i andre deler av organisasjonen. Det er ingen koordinering mellom enhetene av disse søknadene, og studentene må forholde seg til forskjellige søknadsskjema, frister og vurderinger. I tillegg krever det at studenten må kjenne til alle deler av organisasjonen for å forstå hvem man skal kontakte.

Dette oppleves som et problem for studentene, noe som også fremkommer i Studentombudets årsrapport. Helsefak ønsker at handlingsplanen diskuterer denne måten å organisere arbeidet på, og tiltak på hvordan man bør lette søknadsprosessen for studentene.

Kommentarer på fokusområde 1

Helsefak er enig i at det er et behov for å avklare og sikre en god ansvarsfordeling og organisering i arbeidet med universell utforming og tilrettelegging. Helsefak støtter også at enhetene må bidra til kunnskapsdeling gjennom et tilretteleggingsforum. Helsefak viser til tidligere kommentarer om at FUF på nivå 1 ikke selv behandler saker om tilrettelegging utenom eksamen, og dersom FUF skal være en rådgivende instans må de også opparbeide seg slik kompetanse uten å selv jobbe med slike saker som igjen vil skape utfordringer å holde seg oppdatert.

Helsefak ser at det er foreslått at tilretteleggingsforumet skal rapportere til LMU. Selv om det ikke særskilt fremgår hva forumet skal rapportere om, fremgår det at LMU skal orienteres om arbeidet med tilgjengelighet og tilrettelegging som blir gjort på de ulike enhetene. Helsefak spør om dette er en annen rapport enn det som fremkommer i fokusområde 1, punkt 2 hvor enhetene årlig skal rapportere til LMU om sine aktivitetsplaner. Dersom det er samme rapport, bør det spesifiseres om det er tilretteleggingsforumet eller FUF som skal skrive rapporten. Rapporteringsplikten for fakultetene bør holdes på et minimum da det er få ressurser på fakultetene som jobber med tilrettelegging.

Kommentarer på fokusområde 2

Helsefak er enig at det er behov for økt kompetanse om universell utforming og individuell tilrettelegging. Helsefak har henvendt seg til FUF på nivå 1 for å få slik opplæring, og opplæring er planlagt våren 2021. Det er likevel en tilbakemelding fra FUF på nivå 1 at det vil være snakk om en overordnet opplæring av regelverket da de har lite erfaring med konkrete saker. Erfaringen nivå 1 har, er begrenset til hvilke saker de har hatt i klagenemnda samt kompetanse fra ansatte som tidligere har jobbet med slike saker på nivå 2 men disse vil igjen fort bli utdatert på kompetanse all den tid de ikke behandler slike saker lenger.

Tiltakene det søkes om favner svært vidt. Det er ikke gitt noen føringer om hvordan forskjellige tiltak skal vurderes. Det søkes om alt fra fritak fra fag, fritak fra praksis, særskilte behov ifm omsorg for barn, svangerskapspermisjon, amming, ansette støttepersonell gjennom hele studiet, samt utstyr som hvilerom, kontorstol, lesesalplass, tilgang til bøker, undervisningsmateriell og diktafon m.m.

Helsefak ønsker at følgende bør gjøres på kompetanseheving:

- Tilretteleggingsforum vil fungere som en arena både hvor kompetanse kan utveksles på tvers av fakultetene, samt at konkrete saker kan diskuteres. Det bør fremgå i handlingsplanen hvordan tilretteleggingsforumet skal sammensettes.
- Retningslinjer for behandling av søknader om individuell tilrettelegging bør utformes. Det eksisterer ikke i dag, og vil medføre at det er stor forskjell på hvordan fakultetene behandler slike saker. Retningslinjene bør unngå å være på overordnet nivå, men gi konkret veiledning om både prosedyre for behandling av søknader, samt hvilke saker som vil være kurant å godkjenne og avslå.
- Kursing av ansatte. Kurset bør vurderes filmet slik at det kan være tilgjengelig hver gang man får en nyansatt. Nivå 1 har avholdt et slikt kurs én gang i januar 2019. Siden har det ikke vært kurs. Begge saksbehandlerne på Helsefak har fått dette ansvarsområde etter januar 2019, og derfor ikke fått tilbud om slikt kurs.

Kommentarer på fokusområde 3

Universell utforming bør i hovedsak ligge på ITA og BEA, og ikke fakultetene.

Kommentarer på fokusområde 4

Etter adm2020 har ikke Helsefak egne ressurser som jobber med utforming av nettsider. Disse ansatte er nå i kanalforvaltning. Helsefak er kjent med at kanalforvaltning i lengre tid har jobbet med enhetlig utforming av nettsider, og det vil være mer naturlig at kanalforvaltning på nivå 1 trekkes inn i denne arbeidsgruppa i stedet for representanter fra fakultetene.

Når det gjelder teksting av all video, så bør dette avgrenses mot automatisk opptak av forelesninger og lignende som gjøres tilgjengelig for studentene.

Det søkes veldig ofte om opptak av forelesninger. Helsefak ber dere vurdere om automatisk opptak skal benyttes i større grad enn i dag. Det bør imidlertid trekkes frem at økt digitalisering av utdanning kan møte motstand i fagmiljøene. Dette kan komme av bekymring for at studenter kan vegre seg for å stille spørsmål dersom de vet at undervisningen blir tatt opp, eller at det tas opp sensitive tema i undervisningen man er redd kan komme på avveie. Fakultetet ser også at digitalisering også medfører økt administrativ bistand ved at det må innhentes godkjenning fra studentene som deltar på undervisningen i noen tilfeller.

Kommentarer på fokusområde 5

Helsefak er enig at det bør være enkelt for studenter å finne ut hvem de skal kontakte, hva slags rettigheter og plikter de har, og hvilke frister som gjelder, samt at tilbudet skal være like godt uavhengig av hvilket fakultet og campus man tilhører. Det er imidlertid langt fra hvordan dagens praksis er, og vi viser til tidligere kommentarer i høringen. Overordnet bør følgende vurderes:

- Er UiT organisert hensiktsmessig med tanke på at studenter må søke tre forskjellig nivå om tilrettelegging (eksamen, utdanning, praksis)?
- Hvordan skal man sikre at tilbudet er like godt på alle fakultet, og at fakultetene har samme økonomi til å innvilge tiltak?
- Hvordan bør forskjellige tiltak vurderes?

Vennlig hilsen

Kjetil Kvalsvik
fakultetsdirektør

—

Jannicke Persen
juridisk seniorrådgiver
—
jannicke.persen@uit.no
77 62 31 81